

15.02.2023

Ärende/17

§ 49

Ledamoten Fardoos Helals motion om ett flerspråkigt seniorcenter

HEL 2022-011208 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuutettu Fardoos Helalin aloite
- 2 Vanhusneuvoston lausunto
- 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Fardoos Helal och 25 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden stöder inrättandet av ett flerspråkigt seniorcenter till exempel i samarbete med organisationer och föreningar.

Enligt riktlinjerna i stadsstrategin 2021–2025 är Helsingfors en bra stad för alla invånare och besökare där trygghet och alla människors lika rättigheter förverkligas. Helsingfors har förbundit sig till att främja lika-behandling, jämlikhet och mänskliga rättigheter i all sin verksamhet. Enligt social- och hälsovårdssektorns verksamhetsplan främjas denna målsättning genom att genomföra stadens integrationsprogram och jämlikhets- och likabehandlingsplan.

Stadsstrategin styr planeringen av servicenätverket. På lokalnivå beaktas behoven i olika områden och hos olika befolkningsgrupper i användningen av lokaler och tillhandahållandet av tjänster. Ändringar i klientkretsen, såsom ökning i antalet personer med främmande språk som modersmål, ökar behovet av närservice. För tillfället är antalet äldre med främmande språk som modersmål fortfarande tämligen litet, i

15.02.2023

Ärende/17

synnerhet med tanke på behovet av dygnetruntvård. I stället för ett flerspråkigt seniorcenter kan staden ordna ett försök med ett grupphem eller en dagverksamhetsgrupp för vissa språkgrupper inom seniorcentren när antalet klienter i dessa språkgrupper ökar.

Utöver lång- och kortvarig dygnetruntvård erbjuder stadens tio seniorcenter dagverksamhet för äldre och servicecentralverksamhet som är öppen för alla seniorer. Klienter med något annat modersmål än finska eller svenska beaktas redan nu i den verksamheten. Verksamheten ordnas på flera språk både som stadens egen verksamhet och i samarbete med föreningar och frivilliga. Staden strävar efter att välja en sjukskötare som talar klientens modersmål till klientens patientansvariga sjukskötare. Klientens välbefinnande ökas med flera andra vardagliga lösningar, till exempel inom det kulturella seniorarbetet, och genom att beakta individuella behov av kosthållning. Staden har för avsikt att under våren 2023 inleda minnesrehabiliteringsverksamhet i enlighet med verksamhetsmodellen Finger för klienter med något annat modersmål än finska eller svenska.

Social- och hälsovårdsnämnden, äldrerådet samt jämställdhets- och likabehandlingskommittén har gett utlåtande i ärendet. Svaret stämmer överens med nämndens utlåtande.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuutettu Fardoos Helalin aloite
- 2 Vanhusneuvoston lausunto
- 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 30.01.2023 § 50

15.02.2023

Ärende/17

HEL 2022-011208 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.12.2022 § 254

HEL 2022-011208 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Fardoos Helalin ja 25 muun valtuutetun monikielisen seniorikeskuksen perustamista koskevaan valtuustoaloitteeseen seuraavan lausunnon:

”Aloitteessa edellytetään, että kaupunki selvittää mahdollisuudet tukea monikielisen seniorikeskuksen perustamista esimerkiksi yhteistyössä järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Aloitetta perustellaan sillä, että muunkielisen väestön määrä lisääntyy ja ikääntyessä oman äidinkielen merkitys korostuu erityisesti muistisairailla.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa tulee nykyistä vahvemmin ottaa huomioon muunkielisten ikääntyneiden lukumäärän kasvu, vaikka tällä hetkellä muunkielisten ikääntyneiden määrä on vielä melko pieni varsinkin ympärivuorokautisen hoidon tarpeen suhteen. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden monikielisen seniorikeskuksen ei kuitenkaan katsota tukevan sosiaalisen segregaatian vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita. Kulttuurisensitiivisen työotteen tulee olla kaikkien seniorikeskusten arkea yhä monimuotoisemmaksi muuttuvassa kaupungissa. Yhden keskuksen mallissa nähdään vaarana myös muunkielisen työvoiman keskittyminen yhteen monikieliseen keskukseseen, kun heitä tarvitaan lähipalveluissa ympäri kaupunkia. Yhden monikielisen seniorikeskuksen sijaan voisi kielikohtaisten asiakasryhmien kasvaessa kokeilla nykyisten seniorikeskusten sisällä kielikohtaista ryhmäkotia tai päivätoimintaryhmää, kuten ruotsinkielisten asiakkaiden kohdalla nykyisin toimitaan

15.02.2023

Ärende/17

Lainsäädännöllinen ohjaus

Seniorikeskusten palvelujen järjestämistä ohjataan useammassa laissa. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, § 4) edellyttää, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Lain 5 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa ne valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Asiakkaalla on oikeus käyttää saamen kieltä saamelaisten kotiseutualueen kunnissa tuotettavissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Hyvinvointialueista annetun lain (611/2021, § 7) mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavan valinnasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Vanhuspalvelulain (980/2012, § 5) mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnitelmiin on sisällytettävä ikääntyneen väestön asumista koskevien tarpeiden ennakointi sekä niitä vastaavan asumisen kehittäminen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, § 1) tarkoituksena muun muassa edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet ja edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Lain 4 §:n mukaan asiakkaan etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomi-

15.02.2023

Ärende/17

ota siihen, miten eri toimintatavat ja ratkaisut parhaiten turvaavat muun muassa mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen sekä uskonnollisen taustan huomioimisen. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden edun toteutumiseen.

Kaupungin strateginen ohjaus

Helsingin vuosien 2021–2025 kaupunkistrategiassa linjataan, että Helsinki on kaikille asukkailleen ja vierailijoille hyvä kaupunki, jossa turvallisuus ja kaikkien ihmisten yhtäläiset oikeudet toteutuvat. Helsinki on sitoutunut edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Tätä tavoitetta sosiaali- ja terveystoimi edistää toimintasuunnitelmansa mukaan toteuttamalla Helsingin kaupungin 2022–2025 kotouttamisohjelmaa sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa. Niissä asetetut tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen valmistelussa siten, että asiakas saa tukea kotoutumiseensa tarpeenmukaisesti ja yhteen sovitetuilla palveluilla. Toimintaa suunniteltaessa huomioidaan Helsingin kaupungin monimuotoistuvan väestön asettamat tarpeet kehittää palveluja monikielisiksi. Lakisääteisissä palveluissa varmistetaan asiakkaan ymmärtävän hänelle kerrotut asiat ja tulkkaus järjestetään asiakkaan näin toivoessa tai asiasisältöjen sitä vaatiessa. Palvelutyössä osaamiseen erilaisten ihmisten kohtaamisessa kiinnitetään huomiota, englanninkielistä viestintää vahvistetaan ja huolehditaan riittävästä käännöspalveluista.

Kaupunkistrategia ohjaa palveluverkkosuunnittelua ja sitä toteutetaan paikallisella tasolla niin, että eri alueiden ja väestöryhmien tarpeet huomioidaan tilojen ja palveluiden toteuttamisessa. Asiakaskunnan muutosten, kuten muunkielisen väestön kasvun, nähdään lisäävään lähipalveluiden tarvetta.

Nykytilanne

Kaupungin kymmenen seniorikeskusta tarjoaa ympärivuorokautisen pitkä- ja lyhytaikaisen hoidon lisäksi ikääntyneiden päivätoimintaa ja kaikille avointa palvelukeskustoimintaa.

Virallisten kielten lisäksi Helsingin suurimmat yli 55-vuotiaiden kieliryhmät ovat venäjänkieliset (noin 4500 asukasta) ja vironkieliset (noin 2500 asukasta). Englantia äidinkielenään puhuvia on lähes 1000, arabiaa puhuvia hiukan yli 800 ja somalinkielisiä hiukan yli 700.

Vuonna 2021 Helsingin 65 vuotta täyttäneistä asukkaista 3,5 prosenttia oli ympärivuorokautisen asumisen piirissä. Kaupungin omien seniorikeskusten ympärivuorokautisen asumisen asiakaskunnasta mainittuihin

15.02.2023

Ärende/17

viiteen suurimpaan kieliryhmään kuuluu tällä hetkellä hieman yli ja alle kymmenen asiakasta kieliryhmästä riippuen. Nykyiset asiakasmäärät eivät vielä muodosta kielikohtaisia ryhmäkoteja tai päivätoimintaryhmiä. Ostopalveluna sosiaali- ja terveystoimi järjestää ympärivuorokautista asumista venäjänkielistäkin palvelua tarjoavassa hoiva- ja palvelukoti Helenassa. Ostopalveluna ympärivuorokautisen asumisen paikkoja voi järjestää muillekin kieliryhmille voimassa olevin asiakkuus- ja ostopalvelukriteerein.

Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidajaksi pyritään nimeämään asiakkaan äidinkieltä puhuva hoitaja, jotta erityisesti muistisairaana asiakkaan toiveet ja tarpeet tulevat ymmärretyiksi. Asiakkaiden hyvinvointia lisätään monilla muillakin arkeen liittyvillä ratkaisulla, kuten yksilöllisten tarpeiden huomioimisella ruokavalion tai kulttuurisen vanhustyön toteutuksessa.

Seniorikeskuksissa toimivissa palvelukeskuksissa eri puolilla kaupunkia on jo nykyisin huomioitu muunkieliset ryhmät. Toimintaa järjestetään useilla kielellä sekä kaupungin omana toimintana että yhteistyössä järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa. Finger-toimintamallin mukaista muistikuntoutustoimintaa muunkielisille valmistellaan ja sen on tarkoitus käynnistyä keväällä 2023.

Palvelukeskukset ovat lähipalvelua ja siksi on tärkeää, että eri kieliryhmille löytyy toimintaa koko kaupungin alueella. Tätä toimintaa pyritään vahvasti lisäämään ja siksi käynnissä on konkreettisen ikäerityisen maahanmuuttajatyön toimintamallin valmistelu seniorikeskuksille. Arjen työkaluna toimivan toimintamallin avulla tavoitetaan ikääntyneet maahanmuuttajat alueen palvelukeskukseen nykyistä paremmin. Ikääntyneillä lähipalvelujen merkitys on tutkitusti suuri, kun liikkuminen eri puolelle kaupunkia saattaa olla vaikeaa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemys

Edellä mainittuun viitaten sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa tulee nykyistä vahvemmin ottaa huomioon muunkielisten ikääntyneiden lukumäärän kasvu, vaikka tällä hetkellä muunkielisten ikääntyneiden määrä on vielä melko pieni varsinkin ympärivuorokautisen hoidon tarpeen suhteen. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden tiettyyn paikkaan sijoittuvan monikielisen seniorikeskuksen ei kuitenkaan katsota tukevan sosiaalisen segregaaation vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita. Kulttuurisensitiivisen työotteen tulee olla kaikkien seniorikeskusten arkea yhä monimuotoisemmaksi muuttuvassa kaupungissa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että yhden monikielisen seniorikeskuksen sijaan, voisi kielikohtaisten asiakasryhmien kasvaessa ko-

keilla nykyisten seniorikeskusten sisällä kielikohtaista ryhmäkotia tai päivätoimintaryhmää, kuten ruotsinkielisten asiakkaiden kohdalla nykyisin toimitaan. Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeeseen palkatun ikäerityisen maahanmuuttotyön suunnittelijan työpanosta voisi tässä palveluverkon kehittämistyössä olla mukana.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on samaa mieltä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan kanssa siitä, että monikielisen seniorikeskuksen perustaminen olisi käytännössä hankalaa, koska osa kieliryhmistä jouduttaisiin yhden keskuksen mallissa rajamaan perustettavan keskuksen ulkopuolelle. Vaarana nähdään myös nykyisessä vaikeassa henkilöstön rekrytointitilanteessa olemassa olevan muunkielisen työvoiman keskittyminen nykyisistä toimipisteistä monikieliseen seniorikeskukseen. Muunkielisen väestön sijoituessa eri puolille kaupunkia, on tärkeää, että myös muunkielistä henkilöstöä on saatavissa eri puolilla Helsinkiä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Oman äidinkielen käyttö edistää asiakkaan hyvinvointia. Sosiaali- ja terveystoimi noudattaa palveluja järjestäessään lakia sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä sekä kaupunkitason että sosiaali- ja terveystoimen strategisia linjauksia."

Käsittely

13.12.2022 Ehdotuksen mukaan

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Laura Korpinen: Teen vastaehdotuksen seuraavasti:

Lausunnon toinen kappale tulee muuttaa kuulumaan seuraavasti: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa lähtökohtana tulee myös ikääntyneiden osalta olla se, että palvelut tarjotaan kotimaisilla kielillä."

Lausunnon kahdeksannesta kappaleesta poistetaan lause: "Toimintaa suunniteltaessa huomioidaan Helsingin kaupungin monimuotoistuvan väestön asettamat tarpeet kehittää palveluja monikielisiksi." ja "asiakkaan näin toivoessa tai" ja ", englanninkielistä viestintää vahvistetaan"

Lausunnon kahdeksannessa kappaleessa muutetaan kohta "ja huolehditaan riittävästä käännöspalveluista" muotoon "ja huolehditaan lain edellyttämistä käännöspalveluista".

15.02.2023

Ärende/17

Lausunnon 13. kappaleessa lause "Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidajaksi pyritään nimeämään asiakkaan äidinkieltä puhuva hoitaja" muutetaan muotoon "Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidajaksi pyritään nimeämään suomea tai ruotsia puhuva hoitaja sen mukaan, kumpaa kieltä maahanmuuttotaustainen henkilö puhuu parhaiten".

Lausunnon 13. kappaleessa lause "Asiakkaiden hyvinvointia lisätään monilla muillakin arkeen liittyvillä ratkaisulla, kuten yksilöllisten tarpeiden huomioimisella ruokavalion tai kulttuurisen vanhustyön toteutuksessa" muutetaan muotoon "Asiakkaiden hyvinvointia pyritään lisäämään arkeen liittyvillä ratkaisulla".

Lausunnon 15. kappale lyhennetään muotoon "Käynnissä on konkreettisen ikäerityisen maahanmuuttajatyön toimintamallin valmistelu seniorikeskuksille. Ikääntyneillä lähipalvelujen merkitys on tutkitusti suuri, kun liikkuminen eri puolelle kaupunkia saattaa olla vaikeaa."

Lausunnon 16. kappale muutetaan muotoon "Edellä mainittuun viitaten sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa lähtökohtana tulee myös ikääntyneiden osalta olla se, että palvelut tarjotaan kotimaisilla kielillä. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden tiettyyn paikkaan sijoittuvan monikielisen seniorikeskuksen ei katsota tukevan sosiaalisen segregaation vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita."

Lausunnon 17. kappale poistetaan kokonaan.

Kannattaja: jäsen Mikko Paunio

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Laura Korpinen)

Jaa-äännet: 11

Vilja Alanko, Pentti Arajärvi, Maaret Castrén, Sami Heistaro, Kati Juva, Minna Lindgren, Björn Månsson, Matti Niiranen, Daniel Sazonov, Meri Valkama, Sinikka Vepsä

Ei-äännet: 2

Laura Korpinen, Mikko Paunio

15.02.2023

Ärende/17

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 11 - 2.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Annastiina Tuomainen, johtaja, puhelin: 310 34987
annastiina.tuomainen(a)hel.fi
Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi